

VĒRTĒJAM KOPĀ!

Upes un ezeri – novada bagātība

Īstā bagātība ir cilvēkos

Madonas novads ir bagāts ar dažādām ūdenstilpēm, kas ir iecienītas gan makšķernieku, gan atpūtnieku vidū. Lielai daļai novada ezeru ir gādīgi apsaimniekotāji, kas rūpējas, lai ezers ir pieskatīts, apkārtne sakopta un tas nepārtraukti attīstītos. Viena no aktīvākajām biedrībām novadā noteikti ir "Kāla ezera padome", kas jau septiņpadsmit gadus rūpējas par šo ainaviski skaisto un noslēpumaino ezeru.

Biedrības struktūrvienības "Kāla ezera mūžizglītības attīstības centra" vadītāja VITA EIZENTĀLE pārliecināto pauž, ka Kāla ezera bagātība viennozīmīgi ir cilvēki, bet pats ezers ir svētnīca, kas nes gašūmu.

— 2007. gada 22. martā tika dibināta biedrība. Tajā laikā uzskatīja, ka zivju ezera vairs nav, jo visas 1990. gadu beigās ir izdauzītas, un kaut kas ir jādara. Tobrīd nevienam isti nebija skaidrs, ko darīt, ar ko sākt, bet visi saprata, ka kaut kas noteikti ir jādara. Tā paša gada pavasārī tika rakstīts projekts Madonas pašvaldības domei, ko tad isti darīt ar Kāla ezeru. Aicinājām zivju resursu speciālistu no Alūksnes. Tika veikta ezera analīze, pēta ūdenstilpe. Pēc analīžu rezultātiem viņš izvirzīja trīs virzienus. Pirmkārt, vajag atjaunot resursus, otrkārt, tie ir jāsargā, un treškārt — nepieciešams mācīt dzīvotājus iz, redzēt un dzirdēt ezeru. Ar to mēs arī visus šos gadus nodarbojamies.

Mēs aktīvi rakstām projektus, jo mūsu finansējums pamatā nāk no projektiem, ziedojumiem un licencētās makšķerēšanas. 2008. gada februārī mēs slēdzām līgumu ar zivju fondu par ezera nomu.

— Kādas ir biedrības galvenās aktivitātes?

— Mums ir biedrība un divas struktūrvienības — "Kāla ezera mūžizglītības attīstības centrs" un "Kāla ezera sargi". Kad tiek rakstīti projekti, viņiem ir svarīgi, ar kādu mērķi tie tiek rakstīti. Patiesībā pa visiem šiem gadiem mums ir atteikti tikai trīs projekti. Tomēr uzrakstīt projektu un salīdzinoši vienkārši, svarīgāki ir cilvēki, kas palīdz tos realizēt. Ap ezeru dzīvo cilvēki, kuriem no sirds rūp Kāls un tā attīstība.

Viena no aktivitātēm — mēs izglītojam cilvēkus. Nejam makšķerniekus, jo viņi, manuprāt, ir ļoti ziņoši, bet tieši jauno paaudzi. Pēdējo divu gadu laikā esam realizējuši jau

Vita Eizentāle teic: — Neko nevar panākt tikai ar naudu, patiesā vērtība ir cilvēki.

trīs projektus šajā jomā. Aizvadītajā gadā un nupat, 20. jūlijā, tika organizētas aktivitātes cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Kas tas ir par gandarījumu, kad redzi, kā viņiem mirz acis, cik laimīgi šie cilvēki dodas mājās! Tāpat pie mums viesojas arī bērni no bērnu namiem. Caur šiem cilvēkiem mācāmies arī mēs.

organizējam talku un atkritumu bija daudz, tad tagad varu teikt — to vairs praktiski nav. Mēs sargājam savu vietu, un to darīt palīdz arī inspektori. Manuprāt, cilvēks jūt, ka to vidi uztur, viņš pats kļūst kārtīgāks.

Vēlreiz varu teikt, ka, ja tev nav cilvēku, ja viņi tevi neatbalsta, neko nevar paveikt. Šeit šī nauda apgūta

Viņi ir izrēķinājuši pēc zandartam nepieciešamajām kvadrātūrām, ka optimālais skaits ir 15 tūkstoši mazuļu.

Savulaik izgājām cauri arī paliju ielaišanas procesam. Vai tas bija veiksmīgs vai neveiksmīgs process, grūti teikt. Tu jau nezini, kas tajā ezerā ir. Savulaik ar Uldi Rācenī devāmies uz Zivju fondu, uz *Bior*, lai saņemtu atļauju, ka Kālā droši varam laist palijas. Tieši viņš bija tas cilvēks, kas uzsača zivju resursu papildināšanu ezerā.

Zivju laišana ir ļoti svarīgs process. Tā ir atkarīga no dažādiem faktoriem. Piemēram, lidaku mazuļi, kas tikko ir izšķīlušies, tiek laisti agri pavasarī, savukārt zandarti jālaiž ne vēlāk kā septembrī. Oktobrī ir jālaiž tādi, kuri jau ir kanibāli. Par tiem viņi paliek, kad sasniedz noteiktu garumu — 6—8 cm. Tikpat nozīmīga ir arī ūdens temperatūra un daudzas citas nianses. Tā ir vesela zinātne. Šogad zandartus salaidām maijā.

Šajā jautājumā mums ļoti palīdz Madonas novada pašvaldība. Mēs esam kā sadarbības partneri, kas palīdz ar līdzfinansējumu, bet Madonas dome raksta projektu.

Patvaļīgi zivis noteikti nebūtu ieteicams laist. Kā jau minēju, tas notiek pēc Zivju resursu ezera tehniskā apsaimniekošanas plāna. Manuprāt, bez intereses nevienas

savus līdzekļus zivju resursu papildināšanā neieguldīs. Pozitīvi arī, ka mums ir tikai dažas vietas, kur piekļūt ezeram. Mums licences cena ir trīs eiro. Tā, manuprāt, nav liela summa, kādēļ vajadzētu uztraukties, ja neko nenokēr.

— Jums ir arī lieliska ārzemju pieredzes apmaiņa..

— Savus inspektoros palaidām pieredzes apmaiņā uz Somiju. Viņi mūs uztvēra kā Latvijas pārstāvjus, izvadāja pa dažādām ministrijām. Iepazīnām situāciju, kā tur norit ūdenstilpju apsaimniekošana. Visi ezeri ir valsts īpašumā. Jebkurā vietā ir automāts, kur var nopirkt licenci. Valsts līmenī visos ezeros tiek laistas zivis.

Manuprāt, visiem Latvijā ezeriem būtu jābūt valsts īpašumā un licenciētām. Esmu pārliecināta, ka to ir iespējams īstenot.

Katram ezeram noteikti vajag arī tādu kārtīgu apsaimniekotāju, un tas jau būs klupšanas akmens.

Mums ir tūrisma vietas, tiek no mātas laivas, ir peldvietas. Diemžēl daudzās vietās nekā no tā nav. Ezeri, tā ir nauda, kura vēl nav paņemta. Ja to izdotos īstenot, cik sākotnātos būtu mūsu ūdenstilpes.

Iespēja aizbraukt uz Somiju bija ļoti vērtīga.

— Kāls ir slavens ne tikai ar savu ainavu un plašajām makšķerēšanas iespējām, bet arī sacensībām un kultūras pasākumiem.

— Sacensības Kāla ezerā ir neatņemama sastāvdaļa. Mūsu sacensības ir īpašas ar to, ka vienmēr ir ģimenes disciplina. Tas ir tikai tāpēc, lai saliedētu ģimeni, lai bērni laiku pavadītu saturīgi.

Savukārt mūzikas skaņu aizsācējs ir mans viratēvs, kurš jaunībā, braucot ar laivu, spēlēja akordeonu, bet Baibas vecaistēvs sēdēja savā verandā un pūta. Skaņa aizplūda pāri visam ezeram. Mani tas tik ļoti sajūsmīnāja, ka pirmo koncertu noorganizēju pati uz katamarāniem. Vēlāk to pārņēma citi, un es par to esmu ļoti priecīga.

— Biedrība aktīvi darbojas un organizē dažādas aktivitātes. Bet kādi ir nākotnes plāni?

— Ir jādzīvo ar prieku, jāsaņūm dzīves garša. Pārējais viss nāks pats.

Utopisko ideju ir daudz, lai interesanti pašiem. Tas ir galvenais — dzīvot tā, lai interesanti pašiem nevis ķeksīša pēc. Savukārt ezera aizsardzība un zivju resursu atjaunošana — tā ir ikdiens, bet bagātība ir cilvēki.

Māris Olte skaidro: — Šobrīd novadam ir "piespēle" no Pasaules dabas fonda un mēģināsim sakopt kādu upi. Domājām, kura upe tiks sakopta. Runājot par zivju pietiekamību, jāteik, ka neesmu saskāries ar situācijām, ka tās trūktu, vai kļaju maluzvejniecību un citām nelikumīgām darbībām. Es neteiktu, ka mums liela problēma ir maluzvejniecība, bet gan tas, ka neprotams saimniekot savā zemē.

Zivju laišana ir ļoti svarīgs process. Tā ir atkarīga no dažādiem faktoriem.

Ikvienam jāpieliek sava artava

DENISAM KOVTUNAM makšķerēšana ir tuva jau kopš bērnības. Laikam ejot, interese par to ir tikai augusi, un šobrīd grūti vairs teikt, ka tā ir tikai hobija līmenī.

Denisam ļoti rūp, lai novada ezeri un citas ūdenstilpes ir sakārtotas un apsaimniekotas.

— Interese par makšķerēšanu aizsākās bērnībā kā jau lielākajai daļai makšķernieku. Tēvs ir diezgan liels makšķernieks un tāpēc vienmēr uz copi ņēma mani līdzi, — atceras Deniss. — Pirmās makšķerēšanas gaitas aizsākās ar pludiņu. Tālāk visas prasmes tikai attīstījās. Izrādījās, ka arī vecmamma ir liela makšķerniece, un laukos turpat blakus mājai bija ezers. Liela vasaras daļa tika pavadīta pie ūdeņiem. Vēl joprojām atceros — makšķerēšana tika iesāka ar ļoti vecu bambusa makšķeri, vecajiem spalvu pludiņiem un vectēva senajiem makšķerkiem, un šī interese ne mirkli nav pārgājusi. Šobrīd, tā teikt, katram makam, katra gribēšanai veikali pilni ar makšķerlietām, var izvēlēties katrs savam stilam un kabatai piemērotāko.

Taujāts, kuras ir iecienītākās copes vietas, Deniss pastāsta: — Ārpus novada tā ir Daugava, Inesis un Alaukstis. Iecienīts ir Lubāna ezers un, protams, citi apkārtnē ir novada ezeri — Kāls, Viešūrs. Šobrīd ir diezgan noslogots laiks darbā, arī dienas paliek īsākas un nekur tālu nevar isti aizbraukt, jo vienkārši nepietiek laika. Tāpēc izvēlos Madonas apkārtnē esošās ūdenstilpes. Madonas novads ir bagāts ar ezeriem un upēm. Pirms došanās uz kādu ezeru, vispirms izpētu dziļuma kartes. Tāpat, kur iespējams ielaist laivu, lai netraucētu atpūtniekiem. Tiek pētas zivis, kādas tur ir reģistrētas, kādas zivis ir laistas iekšā un cik lielas tās šobrīd varētu būt izaugušas. Tiek lasīti arī komentāri forumos par to, kā citiem tur ir gājis un ko ir ķēruši, no rīta vai vakaros, no laivas, kuros sēžokš utt. Izpēte tiek

Deniss norāda, ka novada ezeros ir arī lielas zivis.

veikta diezgan nopietna. Gribas sastādīt plānu pirms makšķerēšanas, lai viss izdotos ļoti forši. Kā jau teicu, tā laika nav tik daudz. Katra cope tiek plānota rūpīgi. Zinām, kur mēs brauksim, cikos un kāpēc tieši tur, kādu zivi ķersim. Tātad no tā ir atkarīgs, kādus makšķerīkus ņemsim līdzi, ar kādu laivu mēs

brauksim un vai vispār izmantosim laivu.

Pieredzi var gūt, tikai darot. Denisam Kovtunam tā ir liela. Jautājot, kā viņš raugās uz kopēju situāciju novada ūdenstilpēs, Deniss turpina: — Vai vajadzētu licencēt visus ezerus, es nezinu, bet apsaimniekot — viennozīmīgi.

Apsaimniekots ezers, šajā gadījumā arī licencēts ezers, ir *zivīgāks*. Tas tomēr vairāk tiek pieskatīts. Pirmkārt, no tāda viedokļa, ka tur nav iespējas izpausties maluzvejniekiem. Tiek sekots līdz zivju krājumam. Ja visas licences tiek nodotas atpakaļ un reģistrēts loms, apsaimniekotājs redz, kādas zivis visvairāk tiek izķertas. No gada uz gadu tas dod iespēju saprast, kādas sugas nepieciešams papildināt, kādas — pašas lieliski vairojas. Kā jau teicu, ezers, kas tiek pieskatīti, ir zivīm bagātāki. Kā piemēru varu minēt Karjera ezeru. Saprotu, ka tā ir tikai ūdens krātuve un pilnībā nepieder pašvaldībai, bet jebkurā gadījumā zivju resurss netiek papildināts. Isti kontrolēts no malu zvejniecības viedokļa arī nē, saprotu, ka pagrūti to arī izdarīt.

— Īpaši aicinātaisti tieši lielās zivis. Tās ar katru gadu paliek arvien mazāk. Katrs vēlas noķert savu trofeju. Tehnoloģijām attīstoties, tas vairs nav neiespējami.

Citi lielās zivis ēd, citi, piemēram, samu, tirgo restorāniem, kas nav atļauts. Vēl kādam ir izbāzenis. Daudziem, teiksim tā, ir novecojusi izpratne, ka, ja es noķēru milzīgu zivi, vienīgais, kā to pierādīt citiem, ir vest to mājās. Tagad taču var nobildēt un atlaist. Piemērs. Tas tiek apsaimniekots, regulāri tiek papildināts zivju resurss, ir licences. Tur viss notiek, ezers tiek apsaimniekots atbildīgi.

Novads ir bagāts ar ezeriem, tikai nelielai daļai no tiem apsaimniekotājs ir biedrība. Deniss iezīmē, ka pārmaiņas gaidāmas Rāceņa ezera apsaimniekošanā.

— Madonā ir biedrība "Madonas makšķernieku klubs", līdz šim tā apsaimniekoja Rāceņa ezeru. Klubam mainījās valde, un šobrīd ir trīs jauni cilvēki, kas varētu pārņemt šo vadību, un viens no viņiem esmu es, — atklāj Deniss. — Turpmāk pielikšu roku arī pie Rāceņa ezera apsaimniekošanas. Nevar teikt, ka līdz šim nekā tur nav darīts un ezers ir bijis atstāts no-

vārtā. Rācenim ir liels potenciāls, iesāktie darbi ir labi. Mēģināsim no savas puses turpināt iesāktās iestrādes un uzsākt arī ko jaunu. Viennozīmīgi tiks atjaunotas licences. Iespējams, pamainīsim arī nolikumu, kas ir novecojis. Protams, būtu labi, ja būtu laivu noma, lai sākotnēji varētu izbūvēt kaut vienu laivas nolaišanas vietu. Jāiztīra tauvas joslas, jāatjauno ziņojumu stendi. Lēnām strādāsim pie tā visa, un domāju, ka ezers tiks pieskatīts atbildīgi. Uzskatīt aktīvu darbību, ir doma ieviest brīvprātīgo inspektoru. Tas būtu ļoti labi, jo nevajadzētu katru reizi traucēt pašvaldības inspektoru. Būtu lieliski, ja biedrībā ir kāds cilvēks, kas var visu kontrolēt.

Deniss vēlas atgādināt — zivis mājās nest tik, cik var apēt.

— Īpaši aicinātaisti tieši lielās zivis. Tās ar katru gadu paliek arvien mazāk. Katrs vēlas noķert savu trofeju. Tehnoloģijām attīstoties, tas vairs nav neiespējami. Citi lielās zivis ēd, citi, piemēram, samu, tirgo restorāniem, kas nav atļauts. Vēl kādam ir izbāzenis. Daudziem, teiksim tā, ir novecojusi izpratne, ka, ja es noķēru milzīgu zivi, vienīgais, kā to pierādīt citiem, ir vest to mājās. Tagad taču var nobildēt un atlaist. Piemērs. Tas tiek apsaimniekots, regulāri tiek papildināts zivju resurss, ir licences. Tur viss notiek, ezers tiek apsaimniekots atbildīgi.

Novads ir bagāts ar ezeriem, tikai nelielai daļai no tiem apsaimniekotājs ir biedrība. Deniss iezīmē, ka pārmaiņas gaidāmas Rāceņa ezera apsaimniekošanā. — Madonā ir biedrība "Madonas makšķernieku klubs", līdz šim tā apsaimniekoja Rāceņa ezeru. Klubam mainījās valde, un šobrīd ir trīs jauni cilvēki, kas varētu pārņemt šo vadību, un viens no viņiem esmu es, — atklāj Deniss. — Turpmāk pielikšu roku arī pie Rāceņa ezera apsaimniekošanas. Nevar teikt, ka līdz šim nekā tur nav darīts un ezers ir bijis atstāts no-

Zivju resursu atjaunošana ir nepieciešama

Intensīvas makšķerēšanas rezultātā un citu faktoru ietekmē nereti zivju skaits būtiski samazinās. Lai atjaunotu, uzlabotu un papildinātu zivju fondu, apsaimniekotājos ezeros tiek papildināti zivju resursi. Galvenais mērķis ir vērtīgu zivju daudzveidības nodrošināšana publiskos ūdeņos, lai mazinātu antropogēno ietekmi, sekmētu ilgtspējīgu zveju un makšķerēšanu.

Kā zināms, patvaļīgi ezeros un upēs zivis laist nedrīkst, bet Madonas novada pašvaldība regulāri rūpējas, lai dažādos ezeros regulāri tiktu laisti zivju mazuļi.

Šajā gadā pašvaldība ir iesaistījusi Lauku atbalsta dienesta projektu konkursa aktivitātē "Zivju resursu pavairošana un atjaunošana publiskajās ūdenstilpēs un ūdenstilpēs, kurās zvejas tiesības pieder valstij, citās ūdenstilpēs, kas ir valsts vai pašvaldību īpašumā, kā arī privātajās upēs, kurās ir atļauta

Zivju ielaišana ir interesants process.

pagasta ezerā Lielais Līdēris un 3000 lidaku mazuļu Salu ezerā (Baznīcas ezerā). Iepriekš zandartu mazuļu Vestienas pagasta Kāla ezerā 5000 zandartu mazuļu — Aronas

pagasta ezerā Lielais Līdēris un 3000 lidaku mazuļu Salu ezerā (Baznīcas ezerā). Iepriekš zandartu mazuļu Vestienas pagasta Kāla ezerā 5000 zandartu mazuļu — Aronas

Lielajā Līdērī 2020. gadā, bet lidaku mazuļi Salu ezerā — 2018. gadā.

Taujājot, pēc kādiem kritērijiem tiek izvēlēti ezeri, kuros tiek ielaisti zivju mazuļi, Inta Rēķe-Madalāne, Madonas novada Centrālās administrācijas projektu sagatavošanas un ieviešanas speciāliste, skaidro: — Iniciatori ir ezera apsaimniekotājs, kurš iesniedz pašvaldībā iesniegumu ar vēlmi piedalīties šajā projektā. Uz šī iesnieguma pamata dome lemj par dalību projektā, projekta iesnieguma sagatavošanu un iesniegšanu Lauku atbalsta dienestam. Ezeram ir jābūt izstrādātiem ūdenstilpes zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumiem, kuros ir norādīts, kādas zivis vēlamas ielaist vai pavairot. Projekta mērķis ir atjaunot zivju resursu krājumus Madonas novada ezeros; ielaižamo zivju mazuļu skaits noteikts saskaņā ar zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumiem. Šobrīd šādi projekti

tiek īstenoti reizi gadā. Inta Rēķe-Madalāne gan atgādina: — Projekta iesnieguma veidlapa un informācija par projektu iesniegšanas kārtību pieejama Lauku atbalsta dienesta mājaslapā www.lad.gov.lv sadaļā „Atbalsts zivsaimniecībai”. Nepieciešamības gadījumā jāsazinās ar Lauku atbalsta dienesta Zivsaimniecības un valsts atbalsta departamentu, zvanot uz tālruni 25409034.

Atvērumu sagatavoja AGRITA NUSBAUMA-KOVALEVICKA, izmantoti AGRĀ VECKALŅIŅA foto

MAF Mediju atbalsta fonds

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par pielikuma "Vērtējam kopā!" saturu atbild SIA "Latkraksts STARS". #SIF_MAF2024

Lai cik jauki šķistu, ka ne tikai novads, bet Latvija kopumā ir bagāta dažādām ūdenstilpēm, nereti nākas saskarties ar visādām nepilnībām.

Vides aktivists Māris Olte iezīmē: — Vislielākā problēma, un tā ir valsts mēroga, — mūsu ūdenstilpju zivju pieejamība. Ja tu neesi makšķernieks, tie zivim netieci. No vienas puses mēs stāstām, cik

mums forši ūdeņi, varam nodarboties ar rekreāciju, bet kā vecam cilvēkam dabūt to raudīņu, kuru uzcept un apēst? Pēc būtības makšķernieks zivis, kuras noķer, neplūdiņu zivju pieejamība. Ja tu neesi makšķernieks, tie zivim netieci. No vienas puses mēs stāstām, cik

dabūt tikai Latvijas akvakultūrā audzētas zivis, bet nevaru dabūt vietējos zandartus, lidakas vai citas zivis. Mums bija lieliska audzētava Inešos un šķita, ka viss būs kārtībā, tomēr, ceļoties elektrības cenām, līdz ar to laižam zandartus, jo šai sugai ezerā isti nav iespējama nārstošana. Tātad mēs to visu darām, kā likums mums atļauj. Zivju resurs tiek atjaunots katru otro gadu.

tikt pie tās zivtiņas. Patiesi nezinu, kā to varētu atrisināt. Teorētiski vajadzētu būt kādam zivsaimniecībam, kurš var zivis dabūt. Ja to ļautu makšķerniekiem, iespējams liela daļa ar to nodarbotos tikai zivju audzētava tika likvidēta. Šobrīd patiesā realitāte ir tāda, ka šo jomu nevienas nav pat mēģinājis sākt. Mums ir ļoti daudz ūdeņu, arī zinātnieki norāda, ka tie nav nabadzīgi, ir pietiekami daudzugu. Nav sākotnējs veids, kā droši

drīkst pārdot vai atdot. Diemžēl ar to saskaros arī es pats. Piemēram, Ērgļu stacijas restorānā es varu